

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Erfaringer med kommuneplanlegging etter ny planlov

Anna Auganes
Virksomhetsleder for plan og miljø, Hvaler kommune
siv.ark MNAL, nestleder NKF Plansak

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Hvaler kommune - bakgrunn

- Øykommune ytterst i Oslofjorden, grenser til Fredrikstad, Sarpsborg, Halden og Strømstad
- 833 øyer, holmer og skjær med flatemål over 20 m²
- 4000 fastboende – 1% -2 % økning årlig
- 4700 fritidseiendommer – innbyggertallet mangedobles om sommeren
- Hele kommunen omfattes av RPR-O

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Arealforvaltning - utfordringer

- Mange hytter i 100m-beltet og strandsonen
- Kort avstand til Oslo – attraktiv hyttekommune – stor befolkningstetthet om sommeren
- Hyttene brukes mer, av flere – komfortkrav øker
- Etterspørselen etter båtplasser er "uendelig"
- Byggestopp på nye hytter – boplikt for boligeiendommer
- Sårbar natur – Ytre Hvaler nasjonalpark vedtatt i 2009
- Stadig konflikt mellom bruk og vern
- Fastboende og politikere ønsker mer spredt utbygging – nasjonale og regionale myndigheter ønsker begrensning areal- og transportøkonomisering

---

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Kommuneplanlegging

- Første kommuneplan vedtatt 1991
- Rullinger 1994 – 1999 – 2004
- Vedtak om ny rulling november 2006
- Planprogram vedtatt mars 2008

Planforslag utlagt til høring 1 juli 2009

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Beslutning om utarbeidelse av plan etter ny planlov

- Mer langvarig prosess enn først antatt medførte behov for beslutning
- Beslutning om bruk av ny planlov medførte mer arbeid – men vil svare seg på sikt
- Vedtak om offentlig ettersyn samme dag som ny planlov trådte i kraft
- Mange utfordringer med bruk av nytt lovverk – både for kommunen og for regionale / statlige myndigheter
- Nye verktøy – nye formål – nye

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Samhandling

- Med lokale politikere
- Med statlige og regionale myndigheter
- Med kommunen som organisasjon
- Med interessegrupper og privatpersoner

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Mye er likt – og noe er nytt

- Prosessen er på mange måter den samme.
- Verktøyene er i noen grad nye
- Tankegangen rundt hvem som eier planleggingen – og hvem som eier ansvaret for samfunnsutviklingen – er ny.

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Kommuneplanens samfunnsdel

- § 11.3 Samfunnsdelen skal legges til grunn for kommunens egen virksomhet og for overordnede myndigheters virksomhet i kommunen
- Samfunnsdelen i Hvaler kommunes kommuneplan: Retningsgivende, overbyggende fundament for holdninger og beslutninger i Hvaler kommune

---

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Samfunnsdelens hovedtema

- Levekår:
  - Folkehelse og livskvalitet
- Kommunale tjenester:
  - Brukerorienterte, effektive og bærekraftige
- Verdiskaping:
  - Næringsutvikling med lokal forankring, identitet og kvalitet
- Klima:
  - Langsiktig, bærekraftig forvaltning og utvikling

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Sammenheng mellom samfunnsdel og arealdel

Arealdelen:
Praktisk implementering av målsetningene i samfunnsdelen gjennom beslutninger om vern og bruk av arealer

---

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Kommuneplanens arealdel

- § 11.5 Arealdelen skal vise sammenhengen mellom fremtidig samfunnsutvikling og arealbruk
- Plankartet skal i nødvendig utstrekning vise hovedformål og hensynssoner for bruk og vern av arealer
- Kommunen kan etter eget behov detaljere kommuneplanens arealdel med nærmere angitte underformål for arealbruk, hensynssoner og bestemmelser

---

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Fokustema i arealdelen

- Boliger
- Fritidsboliger
- Brygger / småbåthavner

Norsk Kommunalteknisk Forening

Private forslag om endret arealbruk

- Over 200 innspill
- Stort sett forslag om bolig, hytte – eller bryggebygging på egen grunn
- Samtlige er konsekvensvurdert – de aller fleste avvist

Norsk Kommunalteknisk Forening

Utbyggingsfordeling (ATP-NG)

- 75% i lokalsentra
- 25 % i grendesentra
- 5 % som spredt utbygging (inkludert LNFB)
- Fordelingen videreføres i ny kommuneplan, men Fylkesplanens arealstrategi legger på sikt opp til følgende fordeling:
  - 90 % i lokalsentra
  - 10 % til sammen i grendesentra og som spredt utbygging

Norsk Kommunalteknisk Forening

Boliger

- Alle byggeområder er vurdert på nytt.
- Byggeområder i 100m-beltet er lite ønskelig
- Byggeområder uten trygg skolevei er lite ønskelig
- Områder der det er urealistisk å forvente fast bosetning er foreslått strøket
- LNFB-områder som ikke har hatt utbygging i 2004-2009 er foreslått strøket
- Ikke ønskelig med fast bosetning på Nordre Sandøy, Lauer, Singløy og Kjerringholmen.
- Eksisterende boliger i senterområder ligger stort sett i sammenhengende byggeområder.
- Utenfor senterområder er eksisterende bolig omfattet av byggesirkler

---

Norsk Kommunalteknisk Forening

Hytter – bakgrunn (1)

- Frem til 1965 var det ikke nødvendig med byggetillatelse for oppføring av hytte
- Mange hytter ble bygget eller påbegynt før 1965, og er derfor lovlig oppført – uten byggetillatelse
- Private avtaler med grunneiere om kjøp eller leie av tomter var ikke et kommunalt anliggende
- 1965: Strandplanloven og plan- og bygningsloven medførte byggeforbud i 100m-beltet, og krav om søknad og tillatelse
- Nye lovverk medførte offentlig oppmerksomhet mot behovet for å styre utbyggingen av hytter i kommunen.

Norsk Kommunalteknisk Forening

Hytter – bakgrunn (2)

- Byggeforbud innført i 1972 ved "generalplanvedtekt"
- Tomter i godkjent disposisjonsplan var unntatt fra forbudet
- Konsekvens: Mange etablerte hyttetomter kunne ikke bebygges. Antatt antall: 5-600
- Generalplanvedtekten gjaldt til 1991, da den ble erstattet av kommuneplan med generelt forbud mot nye hytter
- Forbudet mot nye hytter videreført ved kommuneplanrullering i 1994, 1999 og 2004

Norsk Kommunalteknisk Forening

Døra på gløtt i 2004

I kommuneplanen som ble vedtatt i 2004 ble det sagt følgende om hyttebygging:

"Kommunen vil ved neste planrullering vurdere mulighetene for eventuell videre ny hyttebygging. Dette vil kreve omfattende juridiske og planfaglige utredninger. Det åpnes derfor i denne omgang ikke for private innspill og planforslag, men kommunen har som målsetning å gjennomgå kriterier for utviklingen, herunder bestemme mulig lokalisering, omfang og øvrige betingelser."

Norsk Kommunalteknisk Forening

Kartlegging av ubebygde tomter

- 2008: kartlegging av ubebygde tomter.
- Resultat: opptelling og kartfesting av alle tinglyste, ubebygde tomter som med sannsynlighet er opprettet med hyttebygging som formål.
- Til sammen 833 tomter:
  - 225 i 100-metersbeltet
  - 481 i strandsonen innenfor 100-metersbeltet
  - 127 i åpne områder innenfor strandsonen.
- Tomtene er tallmessig jevnt fordelt over øyene, og plasseringsmessig jevnt fordelt i landskapet.

Norsk Kommunalteknisk Forening

Det store spørsmålet:

Har en ubebygd tomt som er opprettet av private med tanke på hyttebygging større "rett" til å avsettes til utbyggingsformål når kommunen vurderer å åpne for ny hyttebygging?

Norsk Kommunalteknisk Forening

Selvfølgelig ikke.

- Dersom kommunen skal åpne for nye hytter kan byggetomter IKKE velges ut fra kartleggingen av ubebygde hyttetomter.
- Områder for foretting av hyttebebyggelse må lokaliseres med planfaglige og konkrete lokaliseringskriterier, ikke ut fra eiendomsstrukturer og historiske forhold knyttet til eiendommer.
- Utbygging med utgangspunkt i eierskap og avtaler mellom private parter verken kan eller skal styre kommunens arealforvaltning. En utbygging med dette utgangspunktet vil kan ikke begrenses.

Norsk Kommunalteknisk Forening

Føringer for hyttebygging

Kystsoneplanen for Østfold (2006)
Fylkesplanen for Østfold (2009)
Rikspolitiske retningslinjer for Oslofjorden (RPR-O)

Norsk Kommunalteknisk Forening

Absolutte krav til byggeområder for nye hytter

- Fortetting
- Ikke i 100 m-beltet eller i nasjonalparken

Norsk Kommunalteknisk Forening

Andre krav til fortettingsområder (1)

- Ikke for nær område- eller lokalsenter
- Ikke synlig plassering nær nasjonalt viktig område for kulturlandskap/nasjonalparken
- Utbygging uten å endre landskapsbildet
- Ikke berøre offentlig friområde
- Ikke i regionalt viktige kulturlandskap

Norsk Kommunalteknisk Forening

Andre krav til fortetningsområder (2)

- Ikke i regionalt viktige kulturmiljøer
- Området må ha god adkomst med bil og muligheter for felles parkeringsplass
- Vann og avløp
- Ikke i konflikt med landsbruksinteresser
- Ikke i konflikt med verneverdig natur
- Tydelig avgrenset forholdsvis stort hytteområde med fortetningspotensial

---

Norsk Kommunalteknisk Forening

Veien videre for 5 byggeområder

Krav om at det utarbeides områdeplaner i regi av kommunen

- behov for planlegging for å fordele arealer, avklare hvor, hvordan, hvor mange hytter osv.
- forebygge / løse konflikter mellom mange eksisterende hjemmelshavere, å sikre løsninger for adkomst, parkering, stier, allmenhetens ferdsel osv.

Norsk Kommunalteknisk Forening

Brygger – bakgrunn (1)

I kommuneplanen for Hvaler fra 2009 – 2013 er det første gang alle sjøarealer blir planlagt.

Kunnskapen om marin natur har vært og er fortsatt mangelfull. Samtidig har det i lang tid vært et økende aktivitetspress på kyst- og havområder. Derfor har det vært viktig å samle inn bakgrunns-fakta som grunnlag for planleggingen av sjøarealene.

Kommunestyret har spesielt fremhevet småbåthavner som et viktig tema under planprosessen

---

Norsk Kommunalteknisk Forening

Brygger – bakgrunn (2)

Kartlegging

- Marin kartlegging 2008: Tareskog, ålegressenger og bløtbunnsområder.
- Fiskeridirektoratet : gyteområder
- Lokale fiskere : kaste- og låssettingsplasser.
- Større badeplasser og steder som er viktige friluftsområder for båtfolket, f eks fortløyningsplasser.
- Offentlige friområder (servituttbelagte)
- Fra før av har vi registreringer av viktige naturtyper på land. Noen av disse registreringene omfatter også strandlinjen.

Norsk Kommunalteknisk Forening

Hovedprinsipper for småbåthavner

Adkomstbrygger og lignende beslaglegger store deler av strandlinjen.

Kommunen vil videreføre en streng praksis i forhold til nye brygger, utvidelse av eksisterende enkeltbrygger og mudringsarbeider. Det er et mål å redusere antallet enkeltbrygger og å samle disse i fellesanlegg.

Opplag av båter i strandkanten er mange steder visuelt skjemmende og representerer betydelige ferdselshindre store deler av året. Alternativer må løses.

Norsk Kommunalteknisk Forening

Lokalisering av småbåthavner

- Eksisterende fellesbrygger/småbåthavner med plass for ca 10 båter eller mer er satt av som småbåthavner på arealplankartet.
- Behovet for nye småbåthavner er stort. Kommuneplanens arealdel viser utvidelse av flere eksisterende småbåthavner og én nyetablering av småbåthavn.

Norsk Kommunalteknisk Forening

Kriterier for lokalisering av småbåthavner (1)

- I nærheten av bebyggelse
- Mulighet for parkering / vinteropplag for mindre båter uten berøring av dyrket mark.
- Ikke ved badeplasser og andre friluftsområder
- Ikke innenfor nasjonalparken
- Samle brygger, utvidelse av eksisterende brygger i stedet for etablering
- Forbedret adkomst til bilfrie øyer er en samfunnsgevinst dersom det løses som fellesbrygge.

Norsk Kommunalteknisk Forening

Kriterier for lokalisering av småbåthavner (2)

- Ikke konflikt med farleder.
- Ikke konflikt med etablert bruk av området.
- Unngå mudring. Vern grunne områder og bygg heller bryggene litt lenger ut.
- Ikke nær rødlistearter, naturreservat, områder som er registrert som viktige naturtyper på land og i sjøen.
- Unngå konflikter med nasjonalt og regionalt viktige ålegressenger og bløtbunnsområder.
- Hensyn til regionalt viktige kulturminneområder og kulturlandskap.

Norsk Kommunalteknisk Forening

Vern av natur i sjø og områder for fiskerinæringen (1)

Kaste- og låssetingsplasser
Områder for fiske i arealplankartet, inngrepstrie arealer
Ofte har disse områdene også stor betydning for friluftsliv.

Gyteområder
Gyteområdene er satt av som flerbruksområder, men her tillates ikke etablering av akvakultur.

Ørretbekker
Det er registrert fem ørretbekker på Hvaler. Utløpet for disse er satt av som naturområde i sjø.

Norsk Kommunalteknisk Forening

Vern av natur i sjø og områder for fiskerinæringen (2)

Grunne områder som oppvekstområder for fisk

I kartleggingen av marine naturtyper er disse oppvekstområdene ofte vist som ålegressenger eller bløtbunnsområder. Alle registreringer av nasjonalt og regionalt viktige ålegressenger er angitt som hensynssone natur i kommuneplanen.

Bryggeanlegg er planlagt slik at mudring skal unngås, følgelig er bryggeanleggene plassert på dypere vann og det innerste grunne området er satt av som naturområde i sjø.

Norsk Kommunalteknisk Forening

Nye generelle bestemmelser

- Estetikk
- Ferdsel og friluftsliv
- Universell utforming
- Risiko og sårbarhet
- Barn og unges interesser
- Bevaringshensyn
- Kulturlandskap og kulturmiljøer

Norsk Kommunalteknisk Forening

Hensynssoner

- § 11.8 Arealdelen skal vise hensyn og restriksjoner som har betydning for bruken av areal:
- Sikrings-, støy og faresoner
- Sone med særlige krav til infrastruktur
- Særlige hensyn til landbruk, reindrift, friluftsliv, grønnsstruktur, landskap eller bevaring av natur- eller kulturmiljø
- Sone for båndlegging
- Sone med krav om felles planlegging for flere eiendommer
- Sone hvor gjeldende reguleringsplan fortsatt skal gjelde

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Hensynssoner i Hvalers kommuneplan

- Hensynssone landbruk
- Hensynssone friluftsliv
- Hensynssone landskap
- Hensynssone naturmiljø
- Hensynssone kulturmiljø
- Hensynssone naturvern
- Hensynssone krav om felles planlegging

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Områdeplan og detaljplan

§ 12.2 Områderegulering:

- brukes av kommunen der det er krav om slik plan i kommuneplanens arealdel, eller kommunen finner at det er behov for mer detaljerte områdevisse avklaringer av arealbruken
- Områderegulering uarbeides av kommunen. Kommunen kan likevel overlate til andre myndigheter og private å utarbeide forslag til områderegulering

---

 Norsk Kommunalteknisk Forening

Områdeplan og detaljplan

§ 12.3 Detaljregulering

- Brukes for å følge opp kommuneplanens arealdel og eventuelt etter krav fastsatt i en vedtatt områderegulering. Private kan fremme forslag til detaljplan. Private forslag må følge opp hovedtrekk og rammer gitt i kommuneplanens arealdel og foreliggende områdereguleringer
- Ved vesentlige avvik kan kommunen kreve KU

Norsk Kommunalteknisk Forening

Økonomiske og praktiske konsekvenser

- Mange kommuner finansierer reguleringsplanlegging via selvkostprinsippet
- Ny lov legger opp til større grad av kommunal styring og egenplanlegging – med det følger ikke penger med

---

Norsk Kommunalteknisk Forening

Prioritering av planer

- Hvilke planer blir prioritert når kommunen selv må betale?
- Hva blir konsekvensen dersom kommunen ikke kan prioritere planlegging gjennom tilstrekkelige økonomiske rammer?
